

Effecten plan Watergat op het populatieniveau van beschermde soorten Natura2000 gebied

Het plan Watergat te Monster is een gebied dat grotendeels bestaat uit een aantal grote rechthoekige percelen die door smalle watergangen zijn omgeven. Deze watergangen liggen zowel haaks als evenwijdig aan de Slaperdijk. Dit gebied was enkele jaren geleden nog een tuinbouwgebied (kassen en warenhuizen) waar verschillende soorten groenten werden verbouwd. Oorspronkelijk behoort dit gebied tot het Oud Duin ofwel het Strandwallenlandschap. Dit zijn duinen die tussen de 5000 tot 7000 jaar oud zijn. De ongeveer noordoost zuidwest lopende strandwallen werden van zo'n 5000 tot ongeveer 1000 jaar geleden voor onze jaartelling gevormd. Op de strandwallen ontstonden de 'oude' duinen en tussen de strandwallen werden vlakke gebieden, strandvlakten opgevuld met veen en klei. De huidige vlakke percelen zijn ontstaan door ontzanding (afgraving) vanaf de 18de eeuw. Het zand van de 'oude' duinen werd gebruikt voor stadsuitbreiding en wegaanleg.

Deze percelen werden in eerste instantie in cultuur gebracht voor de tuinbouw van de "koude grond". In de jaren '60 zijn deze percelen nog verder geëgaliseerd, afgegraven en zijn watergangen aangebracht tussen de Slaperdijk en de Haagweg. Ook zijn er kassen gebouwd. In deze laatste periode van tuinbouw is de bodem sterk verrijkt met organisch materiaal en andere voedingsstoffen en middelen. Daarnaast is het grondwaterpeil in beide percelen vanaf die tijd opgehoogd met voedselrijk polderwater. Het huidige grondwaterpeil ligt vrij dicht bij het maaiveld. Gemiddeld is dat op 20 cm tot 25 cm onder het maaiveld.

Het huidige karakter van het gebied bestaat voornamelijk uit vlakke percelen met ingezaaid grasland. De bodem bestaat vanwege de tuinbouw uit een homogene sterk verrijkte organische bodemlaag van 10 tot 15 cm dik. Op basis van het bodemonderzoek kan worden geconcludeerd dat binnen de percelen waar Watergat gerealiseerd wordt een hogere Ph waarde is waargenomen. Dit is een gevolg van het voormalig grondgebruik (tuinbouw), hoge waterstand en het inlaten van voedselrijk polderwater. Het gebied ligt tegen het Natura 2000 gebied Solleveld aan. Het wordt begrensd aan de west- en noordwestelijke kant door een watergang die evenwijdig aan de Slaperdijk ligt. Het totale gebied heeft een oppervlakte van 38.650 vierkante meter.

Wanneer er in de toekomstige situatie gebruik wordt gemaakt van a) het natuurlijk duinkwelwater, b) het verlagen van het huidig grondwaterpeil, c) het zoveel mogelijk in het terrein vasthouden van het "natuurlijk" gebiedseigen water, d) het afplaggen van de toplaag van percelen (of het omslaan van de bodemprofielen) kan daarmee de Ph waarde verlaagd worden naar heischraal, wat overeen komt met het oorspronkelijk duinlandschap het Oud duin of ook wel Strandwallenlandschap. Waarmee het gebied een zeer hoge potentie heeft de natuurkwaliteit en biodiversiteit te verbeteren tot een hoogwaardig gebied waar natuur en woningbouw samen kunnen gaan. Op die manier kan er aansluiting worden gemaakt met het aangrenzende Natura 2000 duingebied Solleveld.

De herinrichting van het gebied is erop gericht dat zowel de natuurlijke (hydrologische) als de abiotische processen weer een kans krijgen. Met als doelstelling de landschappelijke gradiënt tussen het duingebied en het achterland te herstellen. Deze overgangsgebieden staan erom bekend dat daarin kenmerkende levensgemeenschappen met hoge natuurwaarden tot ontwikkeling kunnen komen. Het plan Watergat omvat dat naast de aanleg van woningcomplexen ook de geomorfologie in het gebied kan worden hersteld doordat het Strandwallenlandschap zich weer kan gaan ontwikkelen. Omdat er in het verleden veel bodemmateriaal uit het gebied is afgevoerd, wordt er

door onder andere het graven en breder maken van de watergangen en waterpartijen, maar ook wat er vrij komt bij de aanleg van de woningcomplexen, gebiedseigen bodemmateriaal verkregen dat voor het landschapsherstel kan worden gebruikt.

In het gebied tegen de Slaperdijk aan worden uitblazingsvalleities met een brede gradiënt van nat naar droog biotoop gecreëerd. Deze uitblazingsvalleities worden aan de oostzijde begrensd door lage en kleine paraboolduintjes die aansluiten aan de Strandwal die evenwijdig aan de dijk centraal gesitueerd is. Door het terrein licht geaccidenteerd in te richten met lokaal hoog en laag struweel, ontstaan er verschillende biotopen voor plant- en diersoorten. De habitattypen die door het landschapsherstel worden verkregen, zijn de volgende habitats: Ha2130: prioritair habitatype grijs duin; Ha2160: struweelzone; Ha2190: vochtige duinvallei. Onderstaand worden deze kenmerkende habitats beschreven.

Ha2130: Vastgelegde kustduinen met kruidvegetatie ("grijze duinen")

Verkorte naam: Grijze duinen Prioritair op Bijlage I Habitatrichtlijn (inwerkingtreding 1994). Beschrijving: het habitatype betreft de min of meer droge graslanden van het duingebied (en vergelijkbare plaatsen in aangrenzende delen van het kustgebied). Het gaat hierbij om soortenrijke begroeiingen met dominantie van laagblijvende grassen, kruiden, mossen en/of korstmossen.

Ha2160: Duinen met Hippophaë rhamnoides

Verkorte naam: Duindoornstruwelen. Beschrijving: het habitatype betreft door Duindoorn (*Hippophaë rhamnoides*) gedomineerde duinen (en vergelijkbare plaatsen elders in het kustgebied). Naast Duindoorn kunnen ook andere struiken met hoge bedekkingen voorkomen, waaronder Gewone vlier (*Sambucus nigra*), Wilde liguster (*Ligustrum vulgare*) en Eenstijlige meidoorn (*Crataegus monogyna*).

Ha2190: Vochtige duinvalleien (H2190)

Verkorte naam: Vochtige duinvalleien. Beschrijving: Het habitatype omvat vochtige laagten in duinen (valleien) met een breed scala aan begroeiingen. Het gaat hierbij in het algemeen om relatief jonge ontwikkelingsstadia. Zulke stadia treden vroeg op in de elkaar opvolgende reeks van begroeiingen, successie genoemd, die zich ontwikkelen op kale grond of in vegetatieloos open water. Jonge stadia zijn in valleien waterplantenbegroeiing, lage oever- en moerasvegetatie, en hoger opgaande vegetatie van moerasplanten (helofyten zoals riet). Vochtige duinvalleien kunnen – vooral onder kalkrijke omstandigheden – zeer rijk aan soorten zijn, zowel aan vaatplanten als aan mossen en korstmossen.

Met het plan Watergat worden er meer biotopen/habitattypen gecreëerd dan in het aangrenzend Natura 2000 gebied Solleveld. Daar zijn alleen maar droge duinsoorten (habitats), armere biotopen te vinden, namelijk Ha2130, Ha2160 en Ha2180 (duinbos). Dus minder soortenrijk. In het aangrenzend duingebied Solleveld ontbreekt namelijk het vochtige habitat Ha2190. In het gebied Watergat worden juist de verschillende waterrijke biotopen gecreëerd waardoor het voor zowel plant als diersoorten alleen maar beter wordt. Door zoveel mogelijk gebruik te maken van duineigen kalkarm en voedselarm kwelwater en het voedselrijke polderwater in het gebied op termijn zoveel mogelijk te vermijden, krijgt het gebied een zeer hoog potentieel aan natuurwaarde. Door flauwe oevers te maken (een brede gradiënt van nat naar droog), waterpartijen te maken met watergangen, droog duin en struwelen zal het terrein voor algemene maar ook voor vele beschermde plant en diersoorten een zeer aantrekkelijk gebied worden. Deze soorten zijn naast de vochtminnende plantensoorten de amfibieën (rugstreeppad, groene kikkercomplex e.d.),

broedvogels, insecten (libellen, waterjuffers, vlinders, kevers e.d.) macrofauna en zoogdieren. Het gebied wordt op termijn soortenrijker dan het aangrenzend Natura 2000 gebied. Dat geldt voor alle plant en diersoorten van zowel droge als van natte milieus. Hierdoor wordt de natuur met zijn verscheidenheid aan soorten alleen maar versterkt. Samen met het Natura 2000 gebied Solleveld wordt de natuur alleen maar robuuster, sterker en beter beschermd.

Daarnaast zal door de inrichting van plan Watergat de ecologische verbindingen die voor vele soorten van noord naar west Nederland langs de kust gaan, maar ook van kust naar het achterland worden verbeterd, versterkt en robuuster gemaakt.

De externe werking is, als het gaat om geluid, op het aangrenzend Natura 2000 gebied vrijwel nihil. Door de dagelijkse “enorme” toeloop van honden en mensen is het effect op het duingebied qua geluid veel groter dan vanuit het plan Watergat. Het effect van honden en betreding van mensen (honden uitlaters/bezitters) op de Slaperdijk is zo groot dat de ontwikkeling van het habitat Ha2130C kalkarm grijs duin zowel in kwaliteit als in oppervlakte alleen maar afneemt. Het effect van het project Watergat op het duingebied achter de dijk, dus op grotere afstand en tussen het Natura 2000 gebied Solleveld en het plan Watergat/duinvallei, is daarmee vrijwel uit te sluiten. Dit laatste geldt ook voor het gemotoriseerd verkeer in de nieuwe situatie. Het gemotoriseerde bestemmingsverkeer komt vanaf de Rijnweg het gebied binnen en er kan dan direct onder het nieuwbouwcomplex geparkeerd worden. Hiermee is het effect nihil.

Bij de aanleg van de nieuwbouwcomplexen zal het effect van geluid en trillingen tijdelijk groot zijn. Deze periode is zeer kort en beperkt. Door de werkzaamheden buiten de broedperiode te laten plaats vinden zijn de effecten matig tot nihil. Tijdens de uitvoering zal zoveel mogelijk rekening worden gehouden met de mogelijke uitstraling van licht op het buitengebied. Het licht zal tijdens de uitvoering alleen op het werk gericht zijn. Er zal gebruik worden gemaakt van geluidsarm materieel. De openbare verlichting bij de nieuwbouwcomplex zal bestaan uit soortenvriendelijk licht waardoor het een verbetering is ten opzichte van de oude situatie (verlichte kassen). Hiermee is de mogelijke verstoring zeer beperkt. Door de ligging en de hoogte van de Slaperdijk is het effect van licht op het duingebied Solleveld zowel in de aanleg als in de eindfase zeer beperkt tot nihil.

Op basis hiervan kan worden geconcludeerd dat de effecten van het plan Watergat op het Natura 2000 gebied Solleveld niet significant zijn. Na de herinrichting van het gebied Watergat zullen zowel het aantal soorten als het aantal per soort die in het afgelopen jaar in het gebied zijn waargenomen in aantallen sterk toenemen. Het gebied gaat van een soortenarm naar een soortenrijk gebied. Een gebied dat op termijn een hoge biodiversiteit aan soorten krijgt.

Hans Lucas

Adviesbureau Landschap en Onderzoek
Pitrusvaart 35
2724VB Zoetermeer
info@buroлно.nl